

guld ude i Indien, når han ikke stort længere end sine forgængere. – I bestræbelserne for at levendegøre skildringen er der løbet forfatteren nogle sproglige »tudser« i pennen (pp. 7, 8, 9, 13 og 25). Ingen af disse er direkte meningsforstyrrende, men virker irriterende på læseren.

Sigurd Rambusch har (pp. 47–66) beskæftiget sig med stamfaderens barnebarn, kultusminister i Estrups regering 1880–91, Jacob Scavenius (1838–1915). Dette arbejde, der understreger det urolige i Jacob Scavenius' personlighed, kaster desuden et interessant sidelys ind over forfatningskampen og Estrup, hvis forhold til Scavenius trods slægtskabet var særdeles formelt.

I Johan Hvidtfeldts sikkert tegnede rids af udenrigsminister Erik Scavenius (1877–1962) begrundes og videreføres den nyvurdering af Erik Scavenius' politik – især under den tyske besættelse – der i nogle år har været undervejs, og som nu har nået sit foreløbige højdepunkt i Viggo Sjøqvists store biografi. – Der lang vej mellem efterkrigsårenes hadske angreb på Scavenius' person og politik og Hvidtfeldts forsigtige konklusion (p. 88): »Ingen vil kunne nægte, at de to mænd – kongen og hans udenrigsminister – hovedaktørerne under to verdenskrige, havde ydet deres land store tjenester i de vanskelige år«.

Knud J. V. Jespersen

Gunilla Ingmar: Monopol på nyheter. Ekonomiska och politiska aspekter på svenska och internationella nyhetsbyråers verksamhet 1870–1919. Studia Historica Upsaliensia LII. Uppsala 1973. 240 s.

Nyhedsbureauerne spiller indirekte en betydningsfuld opinionsdannende rolle i det moderne samfund. Alligevel er deres virksomhed og struktur kun lidt udforsket. Gunnilla Ingmars disputats er et længe savnet bidrag til belysning af forholdet mellem de store europæiske nyhedsbureauer og et mindre nationalt nyhedsbureau – i dette tilfælde Svenska Telegrambyrå, det nuværende Tidningarnas Telegrambyrås forgænger.

Fremstillingen lægger hovedvægten på de økonomiske og politiske faktorer, der påvirkede nyhedsbureauernes virksomhed i perioden 1870–1919. I dette tidsrum udvikledes et samarbejde mellem de tre store europæiske nyhedsbureauer Havas i Paris, Reuter i London og Wolff i Berlin. Det kodificeredes fra 1870 i en række store kartelaftaler, der skabte det »monopol på nyheder«, der er bogens bærende tema. Skildringen af de internationalt arbejdende nyhedsbureauer sættes i relation til den svenske nyhedsbureauvirksomhed under Første Verdenskrig og de krigsførende magters forsøg på politiske indgreb for at styre nyhedsudbuddet. Specielt analyserer Gunilla Ingmar den tyske pressepolitik under Bismarck og den tyske udenrigsledelses informationspolitik under Første Verdenskrig.

Disputatsen afslører, at det var de løbende driftsudgifter, først og fremmest i form af høje transmissionsafgifter, der drev de store europæiske bureauer sammen i kartelarbejdet – trods politiske modsætninger mellem deres respektive lande. Samarbejdet indebar, at de for at udelukke omkostningskrævende konkurrence opdelte det internationale nyhedsmarked mellem sig i territorier, hvorfra hvert bureau havde monopol på nyhedsdistribution. Nyhedsbureauer-

nes territorier sætter Gunilla Ingmar i relation til stormagternes interesse-sfærer i perioden. Det påvises, hvorledes de tre stormagtsbureauers dominans gav kartellet en imperialistisk karakter. De mindre nationale nyhedsbureauer indtog en absolut underordnet rolle i systemet.

Med udbruddet af Første Verdenskrig blev forbindelsen mellem de krigsførende parters nyhedsbureauer afbrudt. Da havde kartellet gennem næsten et halvt århundrede bestemt, på hvilke præmisser nyhedsformidlingen i Europa foregik. Det føles på denne baggrund ærgerligt, at disputatsen så konsekvent koncentrerer sig om nyhedsbureauernes virksomhed og udelader det formidlede nyhedsmateriale. Det kunne have været spændende at se, hvor direkte en sammenhæng der var mellem de skiftende politiske påvirkninger af nyhedsbureauerne og deres skiftende udformning af nyhedsmaterialet. Disputatsen er en såre fortjenstfuld udredning af senderstrukturen i perioden. Men der savnes en redegørelse for senderstrukturens indflydelse på indholdsstrukturen. Disputatsen vil blive endnu mere interessant, hvis den bliver fulgt op af en indholdsanalytisk studie af tidsperiodens nyhedsudbud.

Erik Lund

NYESTE TID

Lloyd George Family Letters 1885-1936. Edited by Kenneth O. Morgan. Published jointly by University of Wales Press and Oxford University Press, 1973. 227 s. £ 4.50.

Der er ingen mangel på materiale til belysning af Lloyd Georges politiske indsats i glansperioderne som radikal sociallovgiver før 1. verdenskrig og som premierminister mellem 1916 og 1922. Ej heller skorter det på vidnesbyrd – i dagsbogs- og memoireform – fra nære medarbejdere om hans personlighed og arbejdsmetoder. Når der stadig optræder et problem i britisk historiskrivning, der hedder »den egentlige Lloyd George« hænger det naturligvis dels sammen med, at denne dynamiske walisiske sagfører på så mange måder var utraditionel som britisk ledertype; men også med den sjældenhed, hvormed han ytrede sig fortroligt i skriftlig form. Han efterlod sig ingen dagbøger af betydning og meget lidt privat politisk korrespondance. The Lloyd George Papers i Beaverbrook Library i London indeholder fortrinsvis materiale fra kolleger og medarbejdere.

Det foreliggende udvalg af breve fra hans første hustru Margaret Lloyd Georges papirer, udgivet med kærlig og sikker hånd af professor Kenneth O. Morgan, retfærdiggøres derfor først og fremmest af, at vi her har Lloyd George selv på prent i en lang serie missiver til ægtefællen, der i lange perioder boede adskilt fra sin mand i hjemmet i Wales. Det kronologiske tyngdepunkt i samlingen ligger i Lloyd Georges tidlige karriere før 1902; forholdet mellem de to var i lange perioder herefter køligt, bortset fra, at de i Lloyd Georges ministerperioder oftere boede sammen i tjenesteboligerne i Downing Street og derfor ikke havde behov for at kommunikere skriftligt.

Det lidt særegne forhold mellem afsender og modtager af disse breve, sæt-